

Vedlegg 1:

Regelverk for individuell stønad til reise til og reintegrering i hjemlandet ved assistert retur - Statsbudsjettet for 2018, kapittel 490, post 72.

Regelverket er fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet 7. februar 2018 med grunnlag i Proposisjon 1 S (2017–2018). Regelverket fastsetter vilkår for innvilgelse av reintegreringsstønad og for deltagelse i program for assistert retur, herunder utmåling av stønadsbeløp. Departementets rundskriv G-02/2016 *Retningslinjer for arbeidet med assistert retur* angir nærmere retningslinjer for arbeidet med assistert retur.

Formålet med reisestønad og reintegreringsstønad gjennom ordning for assistert retur er å legge til rette for at flest mulig uten lovlig opphold returnerer til hjemlandet, og at dette skjer så raskt og effektivt som mulig. Programmet skal tilby en organisert, sikker og verdig returmulighet for asylsøkere og utlendinger uten lovlig opphold i Norge. Målgruppen er utlendinger uten lovlig opphold i Norge, samt utlendinger som har en søknad om beskyttelse under behandling.

Gjennom programmet kan det også gis assistanse til å planlegge og til å gjennomføre reisen til hjemlandet, hjelp til å fremskaffe reisedokumenter (pass, m.m.) og/eller transittvisum, samt dekning av utgifter til billetter, reisedokumenter og nødvendige transittvisum. Stønad til reintegrering i hjemland omfatter kontantstønad ved ankomst til hjemland, samt eventuelt også tjenester og ytelser etter hjemkomst (inkindstønad). Se nærmere omtale under pkt. 6.

For Afghanistan og Somalia er det etablert særskilte landprogram, jf. pkt. 6.2- 6.3. De særskilte betingelsene som gjelder for assistert retur til disse landene fremgår av det enkelte program. For alle øvrige land og områder som er omfattet av stønadsordningen gis det gradert reintegreringsstønad som kontantstønad, jf. pkt.6.1.

For personer med særskilte behov er det egne regler, jf. pkt. 6.4.

For enslige mindreårige er det etablert et særskilt returprogram, jf. pkt 6.5

Tilleggstønad gis til medfølgende barn under 18 år, jf. pkt. 7.

Det gis også reintegreringsstønad for tvangsreturnerte til Afghanistan, jf. pkt. 8.

1 Definisjoner

I dette regelverket menes med:

«Assistert retur»; er retur med bistand fra norske myndigheter for utlendinger med avslag på søknad om beskyttelse eller som har søknad om beskyttelse under behandling og

utlendinger som oppholder seg uten lovlig opphold i Norge som ønsker å returnere til hjemlandet.

«*Inkindstønad*»; reintegreringsstønad som går til dekning av utgifter til næringsetablering, arbeidstrening, skole eller utdanning. Stønaden utbetales ikke direkte til stønadsmottaker.

«*Kontantstønad*»; reintegreringsstønad som utbetales direkte til stønadsmottaker.

«*Ledsaget retur*»; er retur ledsaget av politiet på reisen. Ledsaget retur tilbys som et alternativ til utlendinger som ønsker å returnere, men som ikke kan returnere med program for assistert retur av hensyn til flysikkerheten, mangel på reisedokumenter eller fordi leverandør av program for assistert retur ikke kan tilby retur til enkelte land, og som av den grunn må ledsages av politiet.

«*Reintegreringsstønad*»; bistand til reintegrering etter ankomst til hjemlandet i form av kontantstønad eller tjenester. Denne stønaden består av kontantstønad og inkindstønad.

«*Reisestønad*»; assistanse til å planlegge og å gjennomføre reisen i forbindelse med assistert retur, samt dekning av utgifter knyttet til dette.

«*Tvangsretur*»; er uttransportering av utlendinger som ikke etterkommer pålegg om å forlate Norge innen utreisefristen slik at pågripelse eller andre tvangsmidler må benyttes i forbindelse med utreise, og at vedkommende føres ut av landet med politiet, jf. utlendingsloven § 90 sjettede ledd.

2 Vilkår

2.1 Målgruppe

Utlendinger kan søke om assistert retur dersom de:

- har avslag på søknad om beskyttelse eller annen søknad om opphold
- har søknad om beskyttelse under behandling
- ikke har lovlig opphold og ikke tidligere har vært registrert med sak i Datasystemet for utlendings- og flyktningsaker (DUF)
- har fått vedtak om overføring til et annet land som deltar i dublinsamarbeidet i henhold til Dublin-forordningen, men heller ønsker retur til hjemlandet, forutsatt at vedkommende reiser ut innen de fristene som følger av dublinregelverket.
- har midlertidig opphold til fylte 18 år, jf. utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-8.

Personer som har en søknad om beskyttelse under behandling, må ved søknad om reisestønad/reintegreringsstønad skrive under på at søknad om beskyttelse trekkes når utreisen finner sted.

Inkindstønad etter dette regelverket kan også gis til personer med oppholdstillatelse i Norge som tilbakevender til Afghanistan eller Somalia og får tilbakevendingsstønad fra Utlendingsdirektoratets (UDIs) stønadsordning, jf. UDIs rundskriv RS 2013–009 «*Tilbakevendingsstønad for personer med flyktningbakgrunn med oppholdstillatelse i Norge som ønsker å vende tilbake til sitt hjemland*».

2.2 Utenfor målgruppe – hvem som ikke kan få assistert retur

Ordningen omfatter ikke utlendinger som:

- er borgere av land som inngår i 48-timersprosedyre, uavhengig av om den konkrete saken behandles i 48 – timersprosedyren
- er statsborger av visumfrie land
- tidligere har mottatt stønad gjennom programmer for assistert retur eller tilbakevending, og som har gjeninnvandret til Norge
- ønsker å returnere til land som er tilknyttet Dublin-forordningen
- har hatt en oppholdstillatelse på annet grunnlag enn beskyttelse som har utløpt, blitt tilbakekalt eller ikke gitt en ny oppholdstillatelse
- har avslag på søknad om beskyttelse eller annen søknad om opphold i Norge fordi søker har beskyttelse, opphold eller visum i andre EU/EØS land
- er fra land nevnt i vedlegg 2 til dette regelverket.

UDI kan fortløpende bestemme at andre grupper ikke skal inngå i ordningen, dersom det er sannsynlig at ankomster til Norge for denne gruppen er motivert ut fra ønske om å få returstønad. UDI skal umiddelbart offentliggjøre gruppeunntakene som vedlegg til dette regelverket, og nye søknader etter dato for offentligjøring vil ikke være omfattet av ordningen. Søknader som er innkommet og til behandling på tidspunktet for offentligjøringen vil bli vurdert etter ordningen slik den var på søknadstidpunktet.

2.3 Returland

Assistert retur tilbys til eget hjemland. Retur kan unntaksvis innvilges til annet land hvor utlendingen har gyldig, fornybar oppholdstillatelse, forutsatt at dette ikke er i strid med internasjonale eller bilaterale forpliktelser.

2.4 Søknad skal avslås

Søknad om assistert retur skal avslås eller beslutning tilbakekalles:

- for personer som anses for å kunne være en fare for flysikkerheten. Hvis avslaget begrunnes i psykisk helsetilstand, kan vedkommende tilbys ledsaget retur
- når det foreligger uttalelse fra ansvarlig påtalemyndighet om at utlendingen ikke skal innvilges assistert retur

- når begge foreldre med foreldreansvar søker om assistert retur uten medfølgende barn som oppholder seg i Norge
- i de tilfeller hvor politiet velger å unnlate å utlevere en søkers saksmappe jf. Rundskriv G-02/2016: *Retningslinjer for arbeidet med assistert retur* (RS G-02/2016), pkt. 3.2.2.
- for enslige, mindreårige asylsøkere hvor det ikke foreligger samtykkeerklæring fra omsorgspersoner i hjemlandet.

2.5 Søknad kan avslås

Søknad om assistert retur kan avslås eller beslutning tilbakekalles:

- når det er sannsynlig at utlendingen ikke har til hensikt å forlate landet
- dersom det foreligger opplysninger som sannsynliggjør at det er urimelig å gi stønad til assistert retur
- dersom det foreligger konkret mistanke om misbruk av ordningen, for eksempel mistanke om at hovedmotivet for å reise til Norge har vært å motta retur støtte. Avslag kan da gis enkeltpersoner eller grupper av samme nasjonalitet
- når kun en av to foreldre med foreldreansvar, som begge oppholder seg i Norge sammen med medfølgende mindreårige barn, søker om assistert retur uten medfølgende barn.

2.6 Påtalemessige forhold

Dersom søker har uavklarte påtalemessige forhold skal søknad om assistert retur forelegges ansvarlig påtalemyndighet. Stønad kan ikke gis før påtalemyndigheten har vurdert saken jf. RS G-02/2016 punkt 3.3.2.

2.7 Søknadens innhold

Søknad skal inneholde opplysninger om:

- Fullt navn
- DUF- nummer
- Fødselsdato(dd/mm/år)
- Fødested
- Land
- Statsborgerskap
- Sivilstatus
- Kjønn
- Eventuelt asylmottak søker bor i eller privatadresse
- Telefonnummer
- E-postadresse
- Opplysninger om ID-dokumenter søker har levert til norske myndigheter

- Familiemedlemmer som søker ønsker å reise sammen med
- Særskilte behov
- Behov for assistanse ved ankomst til opprinnelsesland
- Bestemmelsessted i hjemlandet (flyplass/endelig ankomststed)

Ektefeller kan fylle ut i samme skjema. Barn over 18 år skal fylle ut eget skjema. Barn under 18 kan fylle ut i foreldrenes skjema.

Kopi av gyldig pass/reisedokumenter fra hjemlandet skal vedlegges søknaden, dersom dette foreligger.

Dersom søker er syk og det er behov for assistanse ved transport må legeerklæring for vurdering av transportdyktighet og eventuelt medisinsk eskorte, vedlegges.

Dersom barn reiser fra Norge med en av foreldrene, skal det, om mulig, vedlegges samtykkeerklæring fra den av foreldrene som velger ikke å reise hjem.

For søknad om deltagelse i særskilte returprogram og reintegreringsprogram vises det til pkt. 6.1– 6.5 for utfyllende krav til søknad.

Dersom en mindreårig har to foreldre i Norge med foreldreansvar, og en av disse ikke søker om assistert retur sammen med resten av familien, skal den gjenværende forelderen gis mulighet til å uttale seg. Orientering om rett til å uttale seg innen en angitt frist sendes sist kjente oppgitte adresse.

3 Søknad om assistert retur

Søknad om assistert retur leveres til International Organization for Migration (IOM) og behandles av UDI. Søknad sendes på særskilt søknadsskjema eller elektronisk. Søknader som sendes elektronisk, må etterfølges av en signert papirutgave for at søknad kan innvilges. UDI kan delegere ansvar for saksbehandlingen.

Barn under 18 år, som har sine egne foreldre eller andre personer med foreldreansvar i Norge, kan bare søke om assistert retur sammen med disse.

4 Saksbehandling

Søknader behandles fortløpende og skal behandles som et enkeltvedtak med klagerett. Søknad om deltakelse i program for assistert retur behandles etter forvaltningslovens regler for enkeltvedtak i kapittel IV-VI.

5 Reisestønad (VARP -Voluntary Assisted Return Programme)

Ved innvilget søknad om assistert retur gis det stønad til flybilletter. Billetter kjøpes av IOM.

Det kan også gis bistand til å skaffe reisedokumenter, organisering av reisen, transittvisum, samt assistanse i transitt og ved ankomst til hjemlandet. Dette utdypes gjennom stønadsbrevet.

6 Reintegreringsstønad

6.1 Gradert reintegreringsstønad for personer som ikke er omfattet av særskilte landprogram (FSR- Financial support for reintegration)

Gradert reintegreringsstønad gis til søkere som ikke er omfattet av særskilte returprogram omtalt i dette regelverket (pkt. 6.2- 6.5). Det kan gis følgende i stønad:

- Inntil 20 000 kr. i kontantstønad til personer som søker om assistert retur før utreisefristen har gått ut (FSR-A).
- Inntil 7 000 kr. i kontantstønad til personer over 18 år som søker om assistert retur etter at utreisefristen har gått ut. For personer under 18 år i familier, som søker assistert retur etter utreisefristen, gis en støtte på 2 000 kr. pr. person (FSR-B).
- Inntil 7 000 kr. i kontantstønad til personer over 18 år som har sak til behandling på bakgrunn av dublinforordningen, og som returnerer til hjemland gjennom assistert retur, uavhengig av søknadstidspunkt. For personer under 18 år i familie som er i samme situasjon, gis en stønad på 2 000 kr. pr. person (FSR-DUB).

6.2 Reintegreringsstønad ved assistert retur til Afghanistan (TRASS)

Særskilt reintegreringsstønad kan gis personer som er innvilget assistert retur til Afghanistan. Personer som har sak til behandling på bakgrunn av dublinforordningen omfattes ikke. Personer som får stønad etter dette punkt får ikke stønad etter pkt. 6.1.

På Gardermoen gis det av IOM Oslo 200 USD i reisepenger per person.

Det kan i tillegg gis inntil 20 000 kr. i kontantstønad i Kabul. Denne stønaden utbetales av advokatkontoret Shajjan & Associates. Beløpet blir delt opp i to utbetalinger. De første 10 000 kr. utbetales ved ankomst og de resterende 10 000 kr. etter 3 måneder.

Advokatkontoret Shajjan & Associates kan tilby midlertidig opphold på hotell for inntil 14 dager om det er ønskelig, og transport til endelig bestemmelsessted utenfor Kabul.

6.3 Reintegreringsstønad ved assistert retur til Somalia

Særskilt reintegreringsstønad kan gis personer som er innvilget assistert retur til Somalia med tilknytning til områder som er definert som trygge i Sør- og Sentral Somalia, samt til Somaliland og Puntland.

Søkere må før avreise sannsynliggjøre sin tilknytning til Sør- og Sentral Somalia, Somaliland og Puntland overfor gjeldende immigrasjonsmyndigheter. Innholdet av programmet er regulert i avtale mellom UDI og Dansk Flyktningehjelp. Personer med alvorlig helseproblematikk, særlige påtalemessige forhold eller som ikke kan oppgi noe nettverk i hjemlandet faller i utgangspunktet ikke innenfor programmet.

Personer som ikke kan eller ønsker å benytte seg av reintegreringsprogrammet til Sør- og Sentral Somalia, Somaliland og Puntland, kan få støtte etter punkt 6.1. Personer som får stønad etter pkt. 6.3 får ikke stønad etter pkt. 6.1. Ingen av støtteordningene gjelder personer som har sak til behandling av dublinforordningen.

Det gis inntil 10 000 kr. i kontantstønad i Mogadishu av Dansk Flyktninghjelp. Beløpet vil bli delt opp i minimum to utbetalinger.

Det kan i tillegg gis inntil 30 000 kr. i inkindstønad. Stønadsbeløpet fastsettes endelig ut fra kostnadsanslag for reintegreringsplan som utarbeides av den returnerte i samråd med Dansk Flyktningehjelp etter ankomst til hjemlandet.

6.4 Reintegreringsstønad for sårbare grupper

Returprogram for sårbare grupper omfatter ofre for menneskehandel, ofre for vold, tvang og utnyttning, personer med særskilte medisinske behov, enslige eldre og personer mellom 18–23 år som kom til Norge som enslig mindreårige asylsøkere. Utfylt søknadskjema leveres IOM i Oslo.

Det kan gis inntil 42 000 kr. til leie av bolig, utgifter til livsopphold den første tiden etter retur, stønad til utdanning, bedriftsetablering, arbeidstrening, lønnstilskudd, og medisinsk behandling. Stønad utmåles etter behovsvurdering basert på informasjon fra søker.

6.5 Myndighetsarrangert retur

Enslige mindreårige med avslag på søknad om asyl, samt enslige mindreårige med midlertidig tillatelse frem til fylte 18 år, kan motta inntil 42 000 kr. dersom de søker om retur før fylte 18 år. Omsorgspersoner i hjemlandet som bistår ved returen kan motta inntil 10 000 kr, jf. RS G-02/2018.

7 Tilleggsstønad til medfølgende barn under 18 år ved assistert retur

Familier kan motta kontant tilleggsstønad på inntil 10 000 kr. per barn hvis de søker om assistert retur innen utreisefristen. Barnet må være under 18 år ved søknadstidspunkt. Denne stønaden kommer i tillegg til stønad gitt under pkt. 6.1- 6.4, samt i punkt 8 og 9.

Barnefamilier som søker om assistert retur etter utreisefristen vil motta inntil 2 000 kr. per barn.

8 Reintegreringsprogram for tvangsreturnerte til Afghanistan

Personer uten oppholdstillatelse i Norge som har blitt tvangsreturnert til Afghanistan av norsk politi kan motta 3 000 kr., i kontantstønning per person på flyet til Kabul.

Det gis 10 000 kr. i kontantstønning ved ankomst i Kabul av advokatkontoret Shajjan & Associates.

9 Vilkår for utbetaling, utbetalingsmåte og tilbakebetaling

Innvilget returstønning eller reintegreringsstønning bekreftes gjennom et stønningbrev. Ved avslag vil det bli sendt ut et avslagsbrev. Vilkår for utbetaling, utbetalingsmåte og eventuelle krav til rapportering og andre vilkår vil framkomme av stønningbrev.

Dersom midlene ikke benyttes etter forutsetningene kan utbetalte midler kreves tilbakebetalt.

Dersom utbetalinger er gjort på feilaktig grunnlag kan midlene kreves tilbakebetalt.

Departementet, UDI eller Riksrevisjonen har mulighet til å undersøke om opplysninger i søknad og eventuelt rapportering stemmer.

Personer som har fått utbetalt stønning etter dette regelverket, og som gjeninnvandrer til Norge innen to år, skal betale tilbake hele eller deler av tildelt reintegreringsstønning, jf. UDIs rundskriv RS 2009-042 *Krav om tilbakebetaling av retur støtte for personer som gjeninnvandrer til Norge*. Dette gjelder ikke personer som har fått innvilget beskyttelse etter ny søknad om beskyttelse.

Personer som mottar slik stønning skal signere en erklæring om at de har forstått at beløpet kan kreves tilbake ved gjeninnvandring eller misbruk.

10 Tilbud om ledsaget retur

UDI skal vurdere om utlendinger som har fått avslag på søknad om assistert retur kan tilbys ledsaget retur, jf. pkt 2.3 og 2.4. Ledsaget retur kan tilbys til:

- personer som anses å utgjøre en fare for flysikkerheten
- personer som mangler reisedokumenter
- fordi leverandør av program for assistert retur ikke har mulighet til å bistå med retur til det aktuelle landet

I de tilfellene hvor UDI finner at slik retur skal tilbys, skal UDI henvise personen til retur med ledsagelse av politiet. Som hovedregel skal disse personene få utbetalt reintegreringsstønad på lik linje med de som innvilges assistert retur. Politiet skal selv dekke kostnadene til ledsagelse i slike returer

Oslo, 7. februar 2018